

Balík jede do práce

Pořád jsem to já. Nezměnil se můj vzhled, myšlenky ani touhy. A přesto, stačí, když se posadím, a najednou mají všichni jasno: „to je přece ta na vozejků“. Vyrazila jsem na něm do práce. Jaké to bylo? **TEXT** MARTINA COUFALOVÁ **FOTO** VLADO KNÍŽ

Smůla. Nízká tramvaj mi frnkla před nosem a teď je podle jízdního řádu na řadě vysoká. Než pojedou další nízká, to si tu nejmíň půlhodinu poseďm. Abyste to pochopili, do nízké se dostanu i na invalidním vozíku, který se pro následující dvě hodiny stal mým nohama, ale jízda tramvají se schůdky je pro mě momentálně dosažitelná asi jako velehory na Měsíci. Nemůžu se procházet, podupávat si nohama, takže mi začíná být zima a zuřím: který idiot vymyslel, že tramvaj

má mít schody? Taková blbost! Jsem na cestě z domova do redakce. Normálně mi to trvá pětadvacet minut, přesněji řečeno pět stanic metrem. Jenže ani v jedné z nich není výtah. Pouze schody. Jak dlouho mi bude trvat cesta do práce na vozíku?

Silné paže kamarádů

Jakub se jenom směje. Léta na vozíku ho naučila trpělivosti a hlavně plánování.

Stačí se na chvíli posadit a začnete tušit, jaký je život z této perspektivy.

Bezbariérové spoje si předem vyhledává na internetu, přičemž se modlí, aby zrovna nebyla výluka. Náhradní doprava s nízkopodlažními vozy nepočítá. Stejně jako noční linky. Vysoškoškolák Jakub, který nemá vlastní auto, rád chodí do klubů. Naštěstí má kamarády, ochotné snést ho na vozíku po schodech do klubu a z klubu a následně ho dopravit domů. Díky jejich silným pažím se Jakub pokochal i výhledem z petřínské rozhledny.

Dítě v krajině dospělých Musíme využít KTERÉKOLIV příjíždějící tramvaje, do které se dostaneme a která mě aspoň kousek přiblíží k redakci, shodneme se s Erikem. Souhlasí i Jakub a jeho asistent, kteří nás provázejí. (Erik Čípera je vedoucí osobní asistence a zástupce ředitelky sdružení Asistence, jež bojuje za lepší přístupnost hromadné dopravy pro handicapované. Jakub Neubert zacvičuje pro sdružení asistenty.)

Erik zhoupne vozík do takového záklonu, až můj žaludek poskočí jako bychom byli na Matějské. Jinak by mě do tramvaje nedostal. Místo abych si užívala, že nemusím pouštět sednout militantní báby s holí (no jo, blbě vtípky), připadám si jako balík. Ještěže jsem se moc nenapila, co bych dělala, kdyby se mi začalo chytit na záchod, napadá mě. Zazvoní mi telefon, nějakou dobu ho nechám zvonit, než si uvědomím, že rukama přece hýbat můžu. Za chvíli náš malý průvod zase vystupuje. J(e)deme kus pěšky. Na ulici se na vozíku cítím ještě divněji než v tramvaji. Připadám si jako dítě ve světě dospělých.

Všchno je vysoko, mimo můj dosah, neustále musím zaklánět hlavu. Ke všem kolem-

jdoucím vzhlížím - hlavně v případě chlapů je to při mých 180 centimetrech dost exotický zážitek. Ale oni se vůbec nekoukají! Nikdo se na mě nedívá. Jednak jsme v Praze, kde jsou všichni zvyklí vidat na ulici leckoho, jednak jsou už lidé vychovaní, že na postižené se nezírá. Uskakuji z cesty, auta na silnici poslušně zastavují, když přecházíme. Jak praví Erik, přece jen se už doba změnila.

Bolavý zadek „Neochotných lidí je málo.

Většinou všichni chtějí pomoci, ale nevědí jak. Netuší třeba, že vozík se nedá chytat jako kočárek za kolečka, protože by se mohl polámat. Ideální je, když se mě zeptají, co potřebuju,“ říká Jakub, kterému obrna znehybnila nohy a do velké míry také ruce, takže potřebuje pomoc osobního asistenta prakticky nepřetržitě. Nejvíc mu prý vadí, když lidé na ulici mluví místo na něj na jeho průvodce. „Asistenti jsou vytrénovaní, aby mlčeli a neodpovídali - dokud do tyčného nedojde, že já jsem ten, kdo to řídí.“ Ani se Jakobovi nezdívá, můj pocit balíku je silný.

Konečně jsme se dostrachali na další tramvajovou zastávku. Cestou jsem si užila třikrát matějskou - to byste nevěřili, jak jsou obrubníky u některých chodníků vysoké. Taky mě už docela bolí zadek z drncání po dlažebních kostkách, a to prý tenhle vozík přijde na 40 tisíc! Erik mě zaparkoval na ostřívku a odešel se podívat na jízdní řády. Chci se koukat na opačnou stranu, ale neumím si vozík natočit. Roz-

Moje limity jsou tam, kde končí ochota asistentů. Už se nevztekám kvůli zbytečností, nehodlám mít ve 30 žaludeční vředy.

VOZÍČKÁŘ JAKUB NEUBERT (25)

čiluje mě to. Dostanu chuť potrápít asistenta svými rozmazy. Prostě si tak trochu zabuzerovat. Neudělám to, ale uvědomuju si, jak je nepříjemné být vydaná napospas vůli ostatních. A jak těžké je v takové situaci odolat nutkání manipulovat okolím - ať už se přitom budu cítit jako vztekloun nebo oběť! Konečně jede nízká tramvaj. Jenže ve voze jsou už dva kočárky. Jedna z matek se slituje a vystoupí o stanici dřív. Hrupy hou, můj žaludku, cililink a jedeme dál. Následuje poslední nečekávaný zádrhel - jako vozíčkářka nemůžu vystoupit na zastávce poblíž redakce. Vystupuje se do silnice, navíc pro vozík je to vysoko. Takže ven o stanici dřív, zbytek dojedeme. Cesta do práce na vozíku mi trvá hodinu, tedy dvakrát déle než „po svých“. Jiné by to možná bylo na rychlejším elektrickém vozíku, který je sice o dost dražší, ale zbavil by mě nutnosti mít neustále za zadkem asistenta. Jenže elektrický vozík není schopen zolat sebemenší schůdek a zvedat se nesmí.

Přijímám, přijímám

S úlevou se zvedám z vozíku, vděčná svým nohám, že fungují. Možná, že chce-li pámbu zlomit něčí ego, posadí ho na invalidní vozík.

Jak nekonečně otravné musí být neustále někoho žádat o pomoc! Ještě těžší je snad jen tu pomoc přijímat a přitom na ní zůstat vnitřně nezávislá, tudíž nemuset nenávidět celý svět. Nejspíš mám co trénovat i bez vozíku. Svět je plný schodů. ●

Chcete na vlastní kůži vyzkoušet, jak se cítí vozíčkář?

Obraťte se na sdružení Asistence (www.asistence.org), které pomáhá handicapovaným při zapojení do běžného života a současně v rámci projektu „Jedeme v tom s vámi!“ umožňuje zdravým lidem absolvovat jejich obvyklou trasu na vozíku a za doprovodu asistenta.

Jak se chovat k handicapovaným lidem? Obecně nejlíp tak, jak byste si přáli, aby se okolí chovalo k vám, pokud byste se ocitli na jejich místě. Nabídněte svou pomoc, ale nevnucujte ji. Nejednejte za ně, většinou se umí rozhodnout sami. Chovejte se soucitně, ale neponižujte je svou nevyžádanou lítostí.

Jak komunikovat s vozíčkáři najdete na <http://hendikep.wz.cz/desatero.htm>. O pomoci nevidomým se dozvíte na www.sons.cz/desatero_k.php, brožuru o komunikaci s hluchoslepými si můžete stáhnout na <http://www.lorm.cz/download/HMN/brozura.pdf>.